

KÜMELENME DESTEK PROGRAMI BAŞVURU REHBERİ

2023

Ar-Ge Teşvikleri Genel Müdürlüğü
Kümelenme Dairesi Başkanlığı

İçindekiler

A. Kümelenme Destek Programı	1
1. Başvuru Şartı	1
2. Başvuru Şekli	2
3. Başvuruya İlişkin Ek Bilgiler	2
4. Başvurunun Değerlendirilmesi	2
5. İlgili Mevzuat	2
B. Kümelenme Destek Programı Başvuru Formları	3
1. Genel Bilgiler Formu.....	3
2. Küme Üyeleri Formu.....	3
3. Küme Proje Tecrübesi Formu	3
4. Üyelerin İş birliği Tecrübesi Formu:.....	4
5. Kümelenme Bilgi Birikimi Formu	4
6. Üyelerin Kümelenme Hakkında Bilgi Birikimi Formu	5
7. Rekabetçilik Seviyesi ve Potansiyeli Formu:.....	5
7.1. Faktör Koşullarının Rekabetçilik Seviyesi ve Potansiyeli.....	6
7.2. Firma Yapı ve Stratejileri	7
7.3. Talep Koşullarının Rekabetçilik Seviyesi ve Potansiyeli.....	7
7.4. İlgili ve Destekleyici Sektörler ile Kurum ve Kuruluşların Rekabetçilik Seviyesi ve Rekabetçilik Potansiyeli.....	7
8. Sürdürülebilirlik Formu.....	8
9. Kümelenme Birlikteliğinin Vizyonu ve Stratejisi	9
10. Kümelenme Birlikteliği İş Planı.....	9
11. Koordinatör Beyan Formu	11

A. Kümelenme Destek Programı

Kümelenme Destek Programı, 635 sayılı Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının Araştırma, Geliştirme, Yenilikçilik ve Girişimcilik Faaliyetlerinin Karşılanması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 8'inci maddesi ile 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 385'inci ve 389'uncu maddelerine dayanılarak 15/09/2012 tarihli ve 28412 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Kümelenme Destek Programı Yönetmeliği kapsamında yürütülmektedir.

Programın genel amacı; ülkemiz sanayisinin rekabet edebilirliğinin ve verimliliğinin yükseltilerek, dünya ihracatından daha fazla pay alan, ağırlıklı olarak yüksek teknoloji ürünlerin üretildiği, nitelikli iş gücüne sahip, çevreye ve topluma duyarlı bir sanayi yapısına dönüşümünü hızlandırmak için belirli bir rekabet edebilirlik ve sürdürülebilirlik potansiyeli taşıyan, ulusal düzeyde önemi haiz ve ağırlıklı olarak imalat sanayinde faaliyet gösteren kümelenme teşebbüslerini desteklemektir.

Program çerçevesinde, kümelenme birlikteliklerine 5 yıl süreyle hibe şeklinde mali destek sağlanacak olup desteklenecek iş planında yer alması gereken ana destek alanları aşağıda belirtilmiştir:

- 1- Küme koordinasyonunu, farkındalığını veya etkinliğini geliştirme,
- 2- Faktör koşullarını veya piyasalarını geliştirme,
- 3- Verimlilik,
- 4- Yenilik.

Destek tutarına ilişkin bir üst sınır bulunmamakla birlikte, destek oranı kümelenme birlikteliklerinin iş planı toplam bütçesinin %70'ini geçemez. Ayrıca iş planı kapsamında yerli malı belgesine sahip bir ürünün satın alınması durumunda bu harcamaya ilişkin destek oranına ilave %15 hibe uygulanacaktır.

1. Başvuru Şartı

Program kapsamında başvuru yapılabilmesi için en az 20 firmanın yer alacağı bir kümelenme birlikteliğinin kurulması, destek kapsamı çerçevesinde kümelenme birlikteliğinin vizyon ve stratejisine uygun 5 yıllık iş planının hazırlanması ve Başvuru Formlarının doldurulması gerekmektedir.

Kümelenme birlikteliği, küme ekonomik coğrafyasında yer alan birbirleriyle ilgili veya ilişkili sektör veya konularda faaliyet gösteren firmalar ile kurum, kuruluş ve özel hukuk tüzel kişilerinin kurduğu birlikteliği ifade eder.

Kümelenme birlikteliği içinde en az 20 firmanın bulunması şartıyla aşağıdaki kurum ve kuruluşlar da üye olarak yer alabilir.

- İl özel idareleri,
- Yerel yönetimler,

- Üniversiteler ve araştırma kurumları,
- Teknoloji geliştirme bölgeleri,
- 18/5/2004 tarihli ve 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu çerçevesinde kurulan odalar ile borsaları,
- Serbest bölgeler,
- Organize sanayi bölgeleri,
- İhracatçı birlikleri,
- Endüstri bölgeleri,
- Kümelenme birlikteliği ile ilgili dernekler, vakıflar, kooperatifler ve benzeri kuruluş ve teşekküller.

Kümelenme birlikteliği üyelerinden herhangi biri koordinatör olabilir.

2. Başvuru Şekli

Başvuru, bu Rehberde yer alan açıklamalar çerçevesinde kümelenme birlikteliğini Bakanlık nezdinde tek başına temsil ve ilzama yetkili olan koordinatörün görevlendirdiği gerçek kişi tarafından <http://kumelenme.sanayi.gov.tr> adresinde yer alan Başvuru Formlarının e-devlet girişiyle doldurulması suretiyle yapılacaktır.

3. Başvuruya İlişkin Ek Bilgiler

Başvuru süreci ile ilgili sorular, başvuru numarası açıkça belirtilerek elektronik posta ile kumelenme@sanayi.gov.tr adresine gönderilebilir. Diğer başvuru sahiplerini de ilgilendirebilecek sorulara, cevaplarıyla birlikte, ilgili web sitesinin sıkça sorulan sorular başlığı altında yer verilecektir.

4. Başvurunun Değerlendirilmesi

Başvuru; idari değerlendirme, ön değerlendirme ve nihai değerlendirme olmak üzere üç aşamalı bir değerlendirmeye tabi tutulacaktır. İdari değerlendirme aşamasında başvuru bilgi, belge ve şekil yönünden değerlendirilecektir. Ön değerlendirme aşaması, Bağımsız Değerlendiriciler tarafından gerçekleştirilecek olup bu aşamada, kümelenme birlikteliği teknik, ekonomik, mali ve sosyal açılardan değerlendirilecektir. Ön değerlendirmeyi geçen başvurular Değerlendirme Kurulu tarafından gerçekleştirilecek nihai değerlendirmeye tabi tutulacaktır. Bu aşamada kümelenme birlikteliğinin vizyon ve stratejisi ile 5 yıllık iş planı değerlendirmeye alınarak desteklenmesine karar verilecek kümelenme birlikteliği Değerlendirme Kurulu kararı ve Bakan Onayı ile belirlenecektir.

5. İlgili Mevzuat

- 1- Kümelenme Destek Programı Yönetmeliği
- 2- Kümelenme Destek Programı Uygulama Usul ve Esasları

B. Kümelenme Destek Programı Başvuru Formları

Bu bölüm, program kapsamında başvuru sahiplerine, başvuru formlarının nasıl dolduracaklarına yönelik bilgi ve yönlendirme sağlamayı amaçlamaktadır. Başvuru kapsamında doldurulması gereken her form için açıklamalar ayrı bir bölümde yapılmaktadır.

1. Genel Bilgiler Formu

Bu form, kümelenme birlikteliğine konu olan kümenin tanımlanması amacıyla hazırlanmıştır. Bu çerçevede **kümelenme birlikteliğinin adı, birlikteliğe konu olan kümenin kapsadığı ekonomik coğrafya sınırları** ile ilgili bilgiler girilecektir. Birlikteliğin kapsadığı iller ve dâhil oldukları **Düzyer 2** bölgeleri burada belirtilecek ve bir sonraki adımda başvuru konusu **kümenin sektörel odağı** tanımlanacaktır. Burada küme haritasının temelinde bulunan ana faaliyetlerin dikkate alınması kolaylık sağlayacaktır. Örneğin; bir iletişim araçları kümelenmesinde iletişim ve bilgisayar cihazları üretimi küme haritasının merkezindeki sektörel odağı oluştururken; aksam ve parça üretimi ile motorlu taşıt üretimi bir otomotiv kümelenmesinin sektörel odağı olarak belirtilebilir. Tablonun bir sonraki satırında ise belirtilen **sektörel faaliyet alanı ile ilgili NACE kodlarının belirtilmesi** beklenmektedir. Tekrar küme haritasından hareketle, **ilgili ve destekleyici sektörlerin** de bir sonraki adımda sıralanması istenmektedir. Yukarıda verilen otomotiv kümesi örneğinde aksam ve parça üreticileri ile ilgili olarak demir-çelik, petrokimya, lastik, tekstil, cam, elektrik ve elektronik destekleyici sektörler arasında sıralanabilirken motorlu taşıt üretimi için, distribütörler, yetkili bayiler, galeriler, servisler ve yedek parçacılar vb. ilgili sektörler arasında listelenebilir.

2. Küme Üyeleri Formu

Bu form, değer zinciri unsurları dikkate alınarak kümelenme birlikteliğinde yer alan tüm üye isimlerinin ve iletişim bilgilerinin temini amacıyla hazırlanmıştır. Hammadde tedarikçileri, hizmet tedarikçileri, parça ve bileşen tedarikçileri, makine ve donanım tedarikçileri, insan kaynağı başlıklarına göre üyelere ilişkin bilgilerin girilmesi gerekmektedir. Ayrıca bu formda, kümelenme birlikteliği içerisinde yer alan tüm üyelerin listelenmesi ve kümelenme birlikteliği ile iş yapma taahhüdü veren üyelerin beyan formlarının yer alması gerekmektedir.

3. Küme Proje Tecrübesi Formu

Bu form kümelenme birlikteliğinin proje uygulama kapasitelerini değerlendirebilmek amacıyla hazırlanmıştır. Başvurucular tarafından referans proje olarak sunulan bir projenin, değerlendirmeye alınabilmesi için aşağıdaki şartların hepsinin sağlanması gerekmektedir:

- Referans olarak sunulan proje, başvuru tarafından tevsik edilmelidir. Başvurucu, referans olarak verdiği projenin bütçesinin, faaliyetlerinin, zaman planının belirtildiği bir dokümanı (örneğin; anlaşma, sözleşme, protokol vb.) ilgili formun eki olarak sunabilir.
- Referans olarak sunulan proje, çağrı ilan tarihinden önce başlatılmış olmalıdır.

- Referans olarak sunulan proje, çağrının ilan tarihinden en fazla 10 yıl önce başlatılmış olmalıdır.
- Referans olarak sunulan projede, kümelenme birlikteliği üyelerinden en az biri **yönetici** olarak rol üstlenmiş olmalıdır. Form çerçevesinde yönetici rolü proje kaynaklarının, proje amaçları doğrultusunda sevk ve idaresinden birincil derecede sorumlu olmak ve/veya projenin yönlendirme komitesi, danışma kurulu vb. yapılarında yer almak suretiyle projenin sevk ve idaresinde bulunmuş olmalıdır.
- Yapım işleri referans proje sayılmaz.
- Her bir kümelenme birlikteliği, başvuru başına en fazla 10 adet proje referansı verebilir.

4. Üyelerin İş Birliği Tecrübesi Formu:

Kümelenme birlikteliği üyelerinin kendi aralarındaki iş birliği tecrübesini ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. İş birliği kavramı, kümelenme birlikteliği üyelerinin ekonomik ve/veya sosyal amaçlarla yaptıkları her türlü iş birliğini kapsar. Bu bölümde, iş birliğinin sürekliliği, kapsamı, paydaşları, kurumsallığı gibi unsurlar yer almaktadır. Kümelenme birlikteliği üyelerinin kendi aralarındaki iş birliği tecrübesi anlaşma, protokol, sözleşme vb. gibi destekleyici belgelerle belgelendirilebiliyorsa bu dokümanın da forma eklenmesi gerekmektedir. Dolayısıyla üyeler arasındaki iş birliği tecrübesinin değerlendirmeye alınabilmesi için aşağıdaki şartların hepsinin sağlanıyor olması gereklidir:

- Bir kümelenme birlikteliği en fazla 10 adet referans verebilir.
- Bir iş birliğinin referans iş birliği sayılabilmesi için çağrı ilan tarihinden önce başlamış olması gerekmektedir.
- Bir iş birliğinin referans iş birliği sayılabilmesi için çağrı ilan tarihinden en fazla 10 yıl önce gerçekleştirilmiş olması gerekmektedir.
- Bir iş birliğinin referans iş birliği sayılabilmesi için birliktelik üyelerinden en az ikisinin iş birliğinde yer almış olması gerekmektedir.

5. Kümelenme Bilgi Birikimi Formu

Bu form, kümelenme birlikteliğinin bilgi birikimini ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Formda yer alması gereken bilgi ve belgeler aşağıda ifade edilmiştir.

- Kümelenme birlikteliği üyeleri tarafından başvuru konusu küme hakkında yapılan bilimsel yayın sayısı,
- Bilimsel yayınların küme/sector tarafından benimsenmesi ve kullanılması,
- Kümelenme birlikteliği üyeleri tarafından başvuru konusu küme hakkında düzenlenen eğitim seminer, çalışma toplantısı vb. faaliyetler,
- Küme hakkında düzenlenen faaliyetlerin gerçekleştirme sıklığı ve seviyesi,

- Kümelenme birlikteliği üyeleri tarafından başvuru konusu küme hakkında yapılan araştırmalar, hazırlanan raporlar ve bu çalışmaların seviyesi,
- Kümelenme birlikteliği üyeleri tarafından başvuru konusu küme hakkında yapılan projeler.

6. Üyelerin Kümelenme Hakkında Bilgi Birikimi Formu

Kümelenme birlikteliği üyelerinin kümelenme hakkındaki bilgi birikimlerini değerlendirebilmek amacıyla hazırlanmıştır. Bu çerçevede kümelenme birlikteliği üyelerinin kümelenme hakkındaki bilgi birikimlerinin yüksek olması kümelenme birlikteliği üyelerinin bir süredir kümelenme üzerinde çeşitli vesilelerle çalışmakta olduklarını gösterecektir. Bu bölümde sektörel bilgiden ziyade kümelenme hakkındaki bilgi birikimi değerlendirilmektedir.

Bu kapsamda verilen bilgiler son beş yıl içinde yapılan çalışmaları kapsamalıdır. Kümelenme birlikteliği üyelerinin kümelenme hakkındaki bilgi birikiminin değerlendirilmesi için gereken bilgi ve belgeler aşağıda ifade edilmiştir.

- Kümelenme konusunda alınan eğitimler, katılım sağlanan seminer, konferans vb. farkındalık yaratıcı organizasyonlar ve bu faaliyetlerin gerçekleşme sıklığı
- Kümelenme birlikteliği üyelerinin katılımı ile yapılan küme analizleri, küme stratejileri, küme yol haritaları vb. ve bu faaliyetlerin gerçekleşme sıklığı
- Kümelenme birlikteliği üyelerinin söz konusu faaliyetlere katılım oranları ve edindikleri bilgileri kullandıklarına dair somut işaretler
- Kümelenme birlikteliği üyelerinin katılımıyla yapılan kümelenme projeleri

Kümelenme konusunda kümelenme birlikteliği üyelerinin gerçekleştirdiği faaliyetler:

Kümelenme konusunda kümelenme birlikteliği üyelerinin gerçekleştirdiği faaliyetler hakkında iki aşamada bilgi istenmektedir. İlk olarak kümelenme birlikteliği üyelerinin kümelenme hakkında gerçekleştirdiği faaliyetler kapsamında ne tip (kümelenme eğitimleri, farkındalık seminerleri, konferans, seminer vb.) faaliyetlerin gerçekleştirildiği hakkında bilgi istenmektedir. Faaliyetlerin gerçekleşme adedi, katılım sağlayan firma sayısının burada belirtilmesi gerekmektedir. İkinci olarak bu faaliyetlerden üye firmaların nasıl yararlandıkları sorulmaktadır. Kümelenme birlikteliği üyelerinin kümelenme konusunda gerçekleştirdiği faaliyetleri takiben neler yaptıkları talep edilmektedir. Örneğin kümelenme konusunda bir farkındalık seminerini takiben kümelenme birlikteliği üyesi firmalar kendi aralarında bir eğitim düzenlemiş, çalışanlarına yönelik eğitim vermiş, proje hazırlamış ve/veya diğer kümelenme birlikteliği üyeleri ile ortak tanıtım faaliyeti düzenlemiş olabilir.

7. Rekabetçilik Seviyesi ve Potansiyeli Formu:

Kümenin rekabetçilik seviyesi ve potansiyeli hakkında bilgi vermek üzere, faktör (girdi) koşulları, firma yapı ve stratejileri, talep koşulları ve ilgili/destekleyici sektörler ve kurum ve kuruluşların rekabetçilik potansiyeli olmak üzere dört parametreye ilişkin bilgilerin elde

edilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Kümelenme birlikteliklerinin bu dört parametre için 1. önceliğin ağırlığı %40, 2. önceliğin ağırlığı %30, 3. önceliğin ağırlığı %20 ve 4. önceliğin ağırlığı %10 olarak değerlendirilecek şekilde önceliklendirme yapması beklenmektedir.

7.1. Faktör Koşullarının Rekabetçilik Seviyesi ve Potansiyeli

Faktör (girdi) koşullarının rekabetçilik seviyesine ilişkin bilgiler arasında kümenin doğal kaynakları, altyapısı, coğrafi konumu, işgücü piyasası vb. gibi konularda bilgi verilmesi beklenmektedir. Başvuru konusu kümenin faktör koşullarının rekabetçilik seviyesi ve potansiyelini nasıl etkilediği hakkında bilgi vermesi, açıklamalarını mümkün olduğu ölçüde ulusal ve yabancı rakip kümeler ile kıyaslamalar içerecek şekilde sayı vererek, teknik detay ve kaynak göstererek desteklemesi beklenmektedir.

A. Faktör Koşullarının Rekabetçilik Seviyesi

Coğrafi konum

Başvuru konusu kümenin coğrafi konumunun hammadde ve pazara erişim açısından nasıl bir rekabetçi avantaj sunduğunu örnekler vererek, kıyaslamalar yaparak, teknik detay ve kaynak göstererek anlatınız. Örneğin bir organik tarım kümesinin verimli tarım arazilerine yakınlığı, üretim kalitesi açısından önemli bir avantaj sağlarken hedef pazara uzak olması rekabetçiliğini olumsuz etkileyecektir. Bu durum ifade edilirken küme coğrafyasında toplam sulanabilir organik tarım arazilerinin toplam coğrafya içindeki büyüklüğü belirtilebilir ve hedef pazarlar sıralanarak rakiplere göre bir karşılaştırma yapılabilir.

Fiziki altyapı

Formun bu kısmında başvuru konusu küme için, küme coğrafyasındaki fiziki altyapısının kümenin rekabetçiliğini ne ölçüde etkilediği ifade edilmelidir. Karayolu, OSB, SB, EB, enerji, iletişim altyapısı vb. burada altyapı unsurları olarak ele alınmalıdır. Örneğin bir seramik kümesi için tren yolu taşımacılığının kullanılabilirliği olması veya termal enerjinin mevcudiyeti ve kullanımına imkân veren bir altyapının varlığı önemli bir rekabet avantajı sağlayabilir. Bu gibi unsurların bu kısımda açıklanması gerekmektedir.

Temel ve nitelikli işgücü piyasaları

Başvuru konusu küme açısından temel ve nitelikli işgücü piyasalarının küme rekabetçiliğini, kalifiye işgücü bulunabilirliği ve maliyet açılarından nasıl etkilediği açıklanmalıdır. Ara eleman ihtiyacı kolaylıkla karşılanabilmekte midir? Ara elemanlar için ücret seviyeleri diğer bölgelere göre daha düşük veya daha yüksek midir? Bu gibi sorulara formun bu kısmında yanıt verilmesi beklenmektedir.

B. Faktör Koşullarının Rekabetçilik Potansiyeli

İleri fiziki altyapı

Formun bu kısmında başvuru konusu küme için, küme coğrafyasındaki ileri fiziki altyapının kümenin rekabetçiliğini ne ölçüde etkilediğini göstermeniz beklenmektedir. İleri fiziki altyapı şartları olarak havayolu, liman, yenilenebilir enerji imkânları değerlendirmeye alınabilir. Örneğin aynı seramik kümesi için yenilenebilir enerji kullanımına imkân tanıyan bir altyapı enerji maliyetlerini düşürmek suretiyle maliyet avantajı sağlayabilecektir.

İleri nitelikli işgücü piyasaları

Başvuru konusu küme açısından ileri nitelikli işgücü piyasalarının küme rekabetçiliğini, kalifiye işgücü bulunabilirliği ve maliyet açılarından nasıl etkilediği burada açıklanması gerekmektedir. Mühendis, yönetici gibi nitelikli işgücü ihtiyacı kolaylıkla karşılanabilmekte midir? Ücret seviyeleri diğer bölgelere göre daha düşük daha yüksek midir? Bu gibi sorulara formun bu kısmında yanıt verilmesi beklenmektedir.

7.2. Firma Yapı ve Stratejileri

Bu bölümde küme üyeleri formunda beyan edilen bilgilerden yararlanılacaktır. Ayrıca bilgi girilmesine gerek yoktur.

7.3. Talep Koşullarının Rekabetçilik Seviyesi ve Potansiyeli

Bu bölümde, rekabetçilik seviyesini belirlemek açısından kümenin ürettiği ürün veya ürünlerin uluslararası ve ulusal piyasalardan aldığı pay ve bu piyasalardaki gelişimine ilişkin bilgilerin girilmesi gerekmektedir.

7.4. İlgili ve Destekleyici Sektörler ile Kurum ve Kuruluşların Rekabetçilik Seviyesi ve Rekabetçilik Potansiyeli

Bu bölümde ilgili ve destekleyici sektörler ile kurum ve kuruluşların rekabetçilik seviyesi ve potansiyeline ilişkin bilgilerin yer alması gerekmektedir. Rekabetçilik seviyesini belirleyen unsurlar kümeye temel iş geliştirme desteği veren kurumların varlığı ve bu kurumlarla küme arasındaki iş birliği ve iletişim düzeyi olarak ele alınacaktır. Rekabetçilik potansiyelini belirleyen unsurlar ise kümeye ileri nitelikte iş geliştirme hizmetleri (Ar-Ge, yenilik vb.) veren ve ileri nitelikli işgücü sağlayan kurumların varlığı ve bu kurumlarla küme arasındaki iş birliği ve iletişim düzeyi olarak ele alınacaktır. Bu bölümde ayrıca kümelenme birlikteliğinin üniversite, teknopark, araştırma altyapıları veya teknoloji transfer ofisi gibi yenilik üreten kurumlarla ilişkisi hakkında bilgilere yer verilmesi gerekmektedir.

Başvuru sahibinin başvuru konusu küme için ilgili ve destekleyici sektörlerin kümelenme birlikteliği açısından sahip olduğu avantaj ve dezavantajları göz önüne alarak açıklamalar yapması ve açıklamaları, mümkün olduğu ölçüde ulusal ve yabancı rakip kümeler ile kıyaslamalar içerecek şekilde sayı vererek, teknik detay ve kaynak göstererek girilmesi gerekmektedir.

İlgili ve destekleyici sektörler (seviye)

Kümenin ekonomik coğrafyasında yer alan ilgili ve destekleyici sektörleri tanımlanması gerekmektedir. Bu sektörlerin rekabetçilik seviyeleri hakkında bilgi verilmesi beklenmektedir. İlgili ve destekleyici sektörler ulusal ve/veya küresel ölçekte rekabetçi olup olmadığı burada açıklanmalıdır. Örneğin bir gıda kümesi için ambalaj üreticileri ve lojistik firmaları önemli destek sektörler arasında yer alırken, verdikleri hizmetin kalitesi, sürekliliği ve teslim süreleri gibi unsurlar rekabetçilik seviyelerine ilişkin bilgi verecektir.

Kurum ve kuruluşlar (seviye)

Kümenin ekonomik coğrafyası içinde yer alan ve kümeye danışmanlık, bilgi yayımı ve nitelikli eleman yetiştirme konusunda doğrudan destek olan kurum ve kuruluşlar hakkında bilgi verilmesi gerekmektedir. Örneğin gıda kümesindeki firmalar il bazında verilen mesleki eğitimlerden yararlanabiliyor mu? İşe alımlarda İŞKUR veya yereldeki meslek yüksekokullarından mı yararlanılıyor, yoksa firmalar ayrı bir örgütlenme ile mi gerçekleştiriyor gibi sorulara verilecek yanıtlar kurum ve kuruluşlar açısından rekabetçilik seviyesine ilişkin bilgi verecektir.

İlgili ve destek sektörler (potansiyel)

Kümenin ekonomik coğrafyasında yer alan ilgili ve destek sektörleri tanımlanması ve bu sektörlerin Ar-Ge ve yenilik konusundaki çalışmaları hakkında bilgi verilmesi gerekmektedir. Örneğin, bir tohumculuk kümesi için ürünlerin niteliklerini analiz edebilecek bir laboratuvarın küme sınırları içerisinde yer alması kadar bu laboratuvarın firmalarda görev alan ıslahçılar için yeni tekniklerle ilgili eğitim imkânları sunabilecek kapasitede olması da önem taşıyacaktır. Benzer şekilde söz konusu bir gıda kümesi ise ambalaj üreticilerinin ısıya dayanıklı, uzun yolda bozulmayı önleyici alternatif ürünler sunuyor olması kümeye verilen hizmet kalitesini etkileyen bir unsur olacaktır.

Kurum ve kuruluşlar (potansiyel)

Kümenin ekonomik coğrafyası içinde yer alan ve kümeye bilgi üretimi ve yayımı, ileri nitelikli eleman yetiştirme, ihtisaslaşmış danışmanlık (mühendislik, tasarım vb.) konusunda doğrudan destek olan kurum ve kuruluşlar hakkında bilgi verilmesi gerekmektedir. Yine bir tohumculuk kümesi için aynı coğrafyada bulunan üniversitenin firmaların ihtiyaç duyduğu yüksek nitelikli ıslahçı yetiştirme kabiliyetine sahip olması rekabetçilik potansiyeli açısından önemli bir avantaj sağlayacaktır.

8. Sürdürülebilirlik Formu

Sürdürülebilirlik başlığı altında küme üyesi firmaların istihdam politikaları ile çevre ve enerji politikalarına ilişkin bilgilerin alınması amaçlanmaktadır. Sürdürülebilir rekabetçilikten bahsedebilmek için bir kümenin hem insan kaynakları (işgücü) hem de çevresel anlamda belirli önlemleri alması ve firma bazında belirli önlemlerin alınmasını teşvik etmesi gerekmektedir. İnsan kaynakları bölümünde, kümedeki genç istihdam oranı iş gücünün örgütlülük seviyesi,

kadın istihdamı ve kadın yönetici profili bilgilerine yer verilmesi gerekmektedir. Çevre ve enerji politikaları ile ilgili bölümde ise, arıtma sistemleri, yenilenebilir enerji kaynakları kullanım oranı, enerji verimliliği uygulamaları oranı, çevre yönetim sistemine sahip olma oranı gibi bilgilere yer verilmesi gerekmektedir.

9. Kümelenme Birlikteliğinin Vizyonu ve Stratejisi

Başvurunun bu bölümünde başvuru sahibinin kümelenme birlikteliğine ilişkin vizyon ve stratejisine yönelik bilgi sağlanması gerekmektedir. Kümelenme birlikteliğinin genel amacı (vizyon) ve stratejisi; ulusal sanayi politika ve stratejilerine ve küme destek programının genel hedef ve amaçlarına uygun olarak aşağıda yer alan başlıklar altında açıklaması gerekmektedir.

Kümelenme Birlikteliğinin vizyonu: Kümenin kendini 5 yıl sonra nerede gördüğü ve nasıl konumlandığı açıklanacaktır.

Kümelenme Birlikteliğinin stratejisi: Kümenin belirlediği vizyona ulaşma çerçevesinde nasıl bir stratejik yaklaşım benimsediği açıklanacaktır. Bu kapsamda; örneğin kümenin daha rekabetçi olabilmek için nasıl bir strateji (maliyet liderliği, farklılaşma vb.) izlemeyi planladığı, kümelenme birlikteliği üyeleri arasındaki bağların güçlendirilmesi için nasıl bir yol izleyeceği, kümenin olgunluk seviyesini yükseltmek için neler planlandığı gibi bilgilere yer verilebilir.

10. Kümelenme Birlikteliği İş Planı

Başvurunun bu bölümünde kümelenme birlikteliğinin vizyon ve stratejisini gerçekleştirmek üzere desteklenmesi talep edilen 5 yıllık iş planının hazırlanması amaçlanmaktadır. İş planı hazırlanırken programın ana destek alanları esas alınmalı ve bu doğrultuda belirlenen ana faaliyetler; ana faaliyet sorumluları, hedeflenen çıktılar, zaman planı, ana faaliyetlerin tahmini bütçeleri ve alt faaliyet bilgileriyle (performans göstergesi ve hedefi vb.) birlikte verilmelidir.

Ana Destek Alanı: Kümelenme birlikteliği iş planı hazırlanırken, ana faaliyetler altında aşağıdaki ana destek alanlarından uygun olanlar seçilmelidir.

Ana destek alanları ve bu alanlar kapsamında yer alabilecek örnek faaliyetler:

- a) Küme koordinasyonunu, farkındalığını ve/veya etkinliğini geliştirme:
  - 1) Kümelenme teşebbüsünün kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi,
  - 2) Küme aktörlerinin katılımı için sektörel organizasyonların yapılması veya bu tür organizasyonlara katılım sağlanması,
  - 3) Ortak küme markasının geliştirilmesi,
  - 4) Lobi ve tanıtım,
  - 5) Yatırım çekme faaliyetleri,
  - 6) Pazar geliştirme faaliyetleri,
  - 7) Uluslararası iş ağlarına erişim ve diğer kümelerle iş birliğinin geliştirilmesi,

8) Kümeye ilişkin kıyaslama, pazar analizi, teknoloji taraması ve sofistike analizlerin yapılması,

b) Faktör koşullarını ve/veya piyasalarını geliştirme:

- 1) Nitelikli işgücü piyasasını geliştirme,
- 2) Hammadde ve/veya ara malı kalitesini güçlendirmeye ve maliyetini düşürmeye yönelik çalışmalar,
- 3) Ortak fiziki altyapının güçlendirilmesine yönelik yatırımlar,
- 4) Pazar hakkında sürekli bilgi hizmetleri sağlayacak birimlerin kurulması,
- 5) Stratejik bilgi kaynaklarına erişim,

c) Verimlilik:

- 1) Tedarikçi geliştirme programları uygulanması,
- 2) Test/analiz laboratuvarı gibi ortak kullanım alanlarının kurulması,
- 3) Ortak hammadde veya ara malı teminine yönelik organizasyonlar,
- 4) Enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji programları,
- 5) Firmalar dâhil küme üyeleri arasındaki en iyi uygulamaların yaygınlaştırılması,
- 6) Endüstriyel ortak yaşam,
- 7) Ürün sertifikasyonu ve akreditasyonu,

ç) Yenilik:

- 1) Uygulamalı Ar-Ge laboratuvarı kurulması,
- 2) Yenilik (ürün, süreç, pazar) geliştirme destek programı,
- 3) Ortak kullanıma yönelik numune hatlarının kurulması,
- 4) Üniversite – Sanayi İş birliği Programları,
- 5) Tasarım ve yenilik kapasitesini artırıcı programlar.

Ana Faaliyet : İş planı kapsamında hazırlanacak faaliyetler bir başlık altında tanımlanmalıdır.

Örnek:

Ana Faaliyet 1: Küme markasının oluşturulması,

Ana Faaliyet 2: Test merkezi kurulması

Ana Faaliyet 3: Laboratuvarların akreditasyonu.

Ana Faaliyet Sorumlusu; Her bir ana faaliyetin sorumlusu kümelenme birlikteliği üyelerinden en az biri sorumlu olarak yazılmalıdır.

Ana Faaliyet Bütçesi; Ana faaliyetlerin yıllar itibarı ile tahmini bütçeleri ve toplam iş planı bütçesi yazılacaktır.

Hedeflenen Çıktı: 5 yıllık iş planının uygulanması sonucunda elde edilmesi beklenen çıktılar yazılacaktır. En az 1 çıktı yazılması zorunludur.

Örnek:

Hedeflenen Çıktı 1: İhracat payının artırılması

Hedeflenen Çıktı 2: Yeni ürün geliştirilmesi

Hedeflenen Çıktı 3: Ciro artışı

Alt faaliyet: Ana faaliyeti gerçekleştirmek üzere planlanan faaliyetleri ifade eder.

Alt faaliyet performans hedefi ve göstergesi: Alt faaliyetin gerçekleşmesine ilişkin hedef ve hedefin ölçümünde esas alınacak nicel göstergelerin belirtilmesi gerekmektedir.

11.Koordinatör Beyan Formu

Kümelenme birlikteliği adına başvuruyu yapan koordinatörün, kümelenme birlikteliğini temsil ve ilzama yetkili olduğunu gösterir formdur. Koordinatör olarak seçilen kurum/kuruluş tarafından koordinatör adına işlem yapmaya yetkili gerçek kişinin yetkili temsilci olarak belirlenmesi ve bu yetkilendirmeye dair belgenin de portale yüklenmesi gerekmektedir.